

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

політичними причинами. Вона забезпечує стабільність у критичні моменти, але робить вразливими та обмежує незалежність, що створює ризики для майбутнього. Задля зменшення залежності необхідно стимулювати до внутрішнього економічного розвитку та диверсифікувати джерела фінансування та резерви.

Література

1. Кравчук О. Історія формування боргової залежності України. *Спільне*. URL: <https://commons.com.ua/uk/formuvannya-zalezhnosti/>.
2. Міністерство Фінансів України. *Access Denied*. URL: <https://www.mof.gov.ua/>.

УДК 336.144:338.24(477)

Маслій Олександра Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Березка Богдан Тарасович, студент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ДОХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОБЛІГАЦІЙ: ФІСКАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ТА ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ⁷

В умовах сучасних євроінтеграційних процесів, враховуючи виклики воєнного стану, дефіцит державного бюджету та обсяг державного боргу України виникає необхідність забезпечення належного балансу між залученням капіталу та довгостроковою фіскальною стабільністю. Одним

⁷ These were prepared within the framework of the EU Erasmus+ project “Ensuring environmental, economic and information security: EU experience for Ukraine”, 101127395 – EEEISEUEU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

із інструментів державної політики фінансування є державні облигації [1], серед яких особливе значення для фіскального забезпечення економічної безпеки держави в умовах війни займають облигації внутрішньої державної позики та військові облигації України.

Облигації внутрішньої державної позики (ОВДП) – це цінні папери, випущені державою для внутрішнього ринку, що гарантують інвесторам відшкодування номінальної вартості та виплату доходу згідно з умовами їх емісії [2]. Умови воєнного часу стали основною причиною значного зростання обсягів їх розміщення на внутрішньому ринку. Водночас процеси євроінтеграції висувають додаткові вимоги до прозорості, передбачуваності та ефективності використання цього інструмента залучення фінансових ресурсів до державного бюджету в умовах високої фіскальної напруги. Дохідність ОВДП виконує подвійну функцію – з одного боку, стимулює інвесторів, з іншого – формує боргове навантаження, впливає на довгострокову фінансову стабільність та справляє дестимулюючий вплив на рівень економічної безпеки держави [3].

Динаміка середньозваженої дохідності ОВДП в Україні наведено на рис. 1.

Аналіз динаміки середньозваженої дохідності розміщення ОВДП на первинному ринку України у 2021-2025 рр. засвідчив наявність суттєвих коливань, зумовлених кризовими явищами у макрофінансовому середовищі. Зокрема, дохідність варіювалася від 2,9% у грудні 2020 року до 19,5% у грудні 2022 року.

Нестабільність темпів зростання дохідності у зазначений період була обумовлена впливом пандемії COVID-19, воєнних дій, політики НБУ та фіскального тиску, що посилювалися в умовах обмеженого доступу до зовнішнього фінансування.

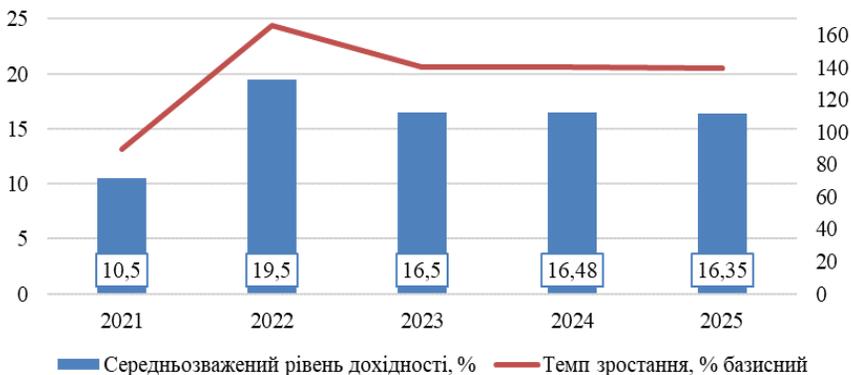

Рис. 1. Динаміка середньозваженої дохідності ОВДП України у 2021-2025 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [4–6]

Найвищі значення дохідності фіксувалися у 2022 році, що було зумовлено інтенсивними спробами держави акумулювати ресурсну базу для першочергових потреб воєнного часу.

В умовах війни виникла потреба у нетипових способах фінансування державного бюджету задля забезпечення зростаючих оборонних витрат [7]. Одним із головних інструментів є випуск військових облігацій, які є різновидом ОВДП в період воєнного стану та спрямовані на залучення фінансових ресурсів для покриття соціальних та військових потреб. Військові облігації мають особливе значення у підтримці фінансової стабільності країни, тому доходи громадян, отримані від інвестування в них, не підлягають оподаткуванню. Вони дозволяють уряду оперативно акумулювати внутрішні фінансові ресурси без значного інфляційного та девальваційного тиску [8].

Отже, в умовах економічної кризи та воєнних дій ОВДП стають критично важливим джерелом фінансування державного бюджету. Утім, транскордонна мобільність капіталу, лібералізація фінансових ринків та тенденції щодо

гармонізації фіскальних політик у рамках євроінтеграції спричиняють додатковий тиск на суверенні борги [9], актуалізуючи проблематику детермінації оптимальної дохідності облігацій з урахуванням диференціації фінансово-економічних систем та різного ступеня макроекономічної волатильності.

В таких умовах фіскальні імперативи, спрямовані на стримування операційних витрат обслуговування державного боргу, вступають у системну суперечність із необхідністю забезпечення привабливості внутрішніх і зовнішніх запозичень, що вимагає розробки комплексних методологічних підходів до управління дохідністю державних облігацій, які враховуватимуть не лише короткострокові фінансові потреби, але й довгострокові цілі економічної безпеки держави в євроінтеграційному контексті.

Література

1. Онищенко С.В., Маслій О.А. Організаційно-економічний механізм упередження загроз бюджетній безпеці економіки України. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9), ч. 1. С. 176-184.
2. Богріновцева Л.М., Ключка О.В. Особливості розвитку ринку державних боргових цінних паперів України. *Економіка та суспільство*. 2024. №53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-14>
3. Маслій О.А., Ківшик О.П., Котелевець М.М. Загрози економічній безпеці держави в умовах глобальних перетворень. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-4>
4. Розміщення ОВДП на первинному ринку. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/offering/2020-12-29/>
5. ОВДП. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

7. Буряк А.А., Маслій О.А. Трансформація загроз економічній безпеці та безпеці інформаційного середовища України в умовах повномасштабної війни. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2023. № 3 (129). С. 28–32.

8. Кремень О., Швидка В. Військові облигації як інструмент фінансування видатків державного бюджету України в умовах воєнного часу. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації* : тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7 жовтня 2022 року). Київ : КНУТД, 2022. С. 98–100.

9. Варналій З.С., Онищенко С.В., Маслій О.А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації та міжнародної конкуренції. *Безпека та конкурентні стратегії розвитку України в глобальній економіці* : монографія / за заг. ред. А.І. Мокія. Запоріжжя-Львів : ФОП Мокшанов В.В., 2019. С. 198–251.

УДК 351.778(477)

Скрильник Андрій Сергійович,

кандидат економічних наук, доцент

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО БІЗНЕСУ В ГАРАНТУВАННІ СТІЙКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАД

У сучасному соціально-економічному середовищі, особливо в умовах затяжної воєнної нестабільності в Україні, актуалізується роль соціально орієнтованого бізнесу як одного з ключових факторів забезпечення стійкості та безпеки громад. Такі підприємства відіграють роль не лише економічних агентів, але й партнерів місцевого